

Frafall i videregående skole

Oversiktsdokument til kommuneplanens samfunnsdel (2022 – 2034)

Sammendrag

I vedtatt planprogram for kommunedelplan for oppvekst og utdanninger er det beskrevet et behov for en utredning av frafallet i videregående opplæring. Utredningen skal være grunnlaget for en framtidig strategi for bedre gjennomføring. Denne utredningen vil gi et grunnlag for senere beslutninger, mens konkrete forslag til tiltak vil komme senere i planprosessen gjennom en handlingsplan.

Utredningen tar sikte på å se på frafall, årsaker til frafall og konsekvenser av frafall.

Begrepet frafall er ikke klart definert men vil naturligvis være det motsatte av gjennomføring. Norge har definert gjennomføring slik:

«Andel elever/lærlinger som fullførte med studie- eller yrkeskompetanse i løpet av 5/6 år»

I Ørland kommune er gjennomføringen etter denne definisjonen på ca 69,8 % noe som betyr at kommunen ligger langt under snittet i Trøndelag som er 79,6 %.

De fleste studiene av frafall peker på sosial bakgrunn (bl.a. familiestruktur og foreldres utdanning), demografiske forhold (bl.a. kjønn og etnisitet), individuelle kjennetegn (bl.a. funksjonshemming, helse og selvfølelse) og erfaring med skolen (bl.a. faglig nivå og holdninger til skole og utdanning) som sentrale forhold. De peker også på betydningen av den konteksten utdanningen foregår innenfor.

Samtaler med unge i kommunen bekrefter det forskningen viser. Elever som har falt fra eller er i faresonen forteller om:

- dårlige skoleerfaringer (både fra grunnskolen og i videregående)
- at de ikke kan nok (faglig) til å komme gjennom videregående
- at de ikke går på den studieretningen de egentlig vil fordi de ikke kommer inn på den de egentlig ønsker

Utredningen viser at det er minst fire områder kommunen kan arbeide med:

- Elevenes grunnkompetanse må bli så god som mulig for å klare de faglige kravene videregående opplæring krever. Dette vil også gi bedre grunnlag for å komme inn på ønsket studieretning.
- Elever med foreldre som har dårlige erfaringer fra egen skolegang må kompenseres spesielt for å øke elevenes motivasjon og deltakelse i skolen.
- Elevenes læringsmiljø må sikre at de har gode relasjoner med voksne og elever på en måte som skaper tilhørighet og deltakelse. Dette gjelder både i barnehage, grunnskole og i videregående opplæring.
- Kommunen må se på hvordan samspillet mellom oppvekst og helse kan bidra til at elever ikke utvikler fysisk eller psykisk uhelse. Her må man se på forebygging og behandling.

Siden denne problematikken er sammensatt blir det også flere retninger Ørland kommune må jobbe med.

Konkrete tiltak vil komme i en handlingsplan senere i planprosessen.

Innhold

Sammendrag.....	3
Innhold	4
1.0 Bakgrunn.....	5
1.1 Mål for utredningen	5
1.2 Retten til videregående opplæring	5
2.0 Om frafall	6
2.1 Definisjoner på frafall	6
2.2 Hvem faller fra?	8
2.3 Hvorfor faller noen fra?.....	9
2.4 Lokale observasjoner	13
2.5 Ungdom forteller	15
2.6 Konsekvenser av frafall	15
3.0 Veien videre.....	17

1.0 Bakgrunn

1.1 Mål for utredningen

I planprogrammet for kommunedelplan for oppvekst i Ørland kommune finnes denne formuleringen:

«Frafall i videregående – det skal være en utredning som fokuserer på lokale tall og årsakssammenhenger.

Det må gjennomføres kvalitative undersøkelser som intervju, ikke bare kvantitative undersøkelser»

Ørland kommune ønsker at frafallet fra videregående opplæring skal være så lavt som mulig. Denne utredningen skal være et kunnskapsgrunnlag for beslutninger knyttet til å redusere dette frafallet.

Denne utredningen forsøker å belyse:

- Definisjoner på frafall
- Tall knyttet til frafall fra videregående opplæring
- Generelle årsaker til frafall
- Hva vet vi om lokale årsaker til frafall etter samtaler med unge som har sluttet på videregående.

1.2 Retten til videregående opplæring

Alle ungdommer kan søke videregående opplæring fra og med fylte 15 år. De har da rett til tre års videregående opplæring eller den opplæringstiden som er fastsatt i læreplanen. Denne retten kalles ungdomsrett.

Ungdomsretten gjelder også for den som har fullført videregående opplæring i et annet land, og som ikke har fått godkjent opplæringen som studiekompetanse eller yrkeskompetanse i Norge.

Ungdomsretten må brukes innen utgangen av det året man fyller 24 år.

Ungdommen har rett til:

plass på ett av de tre utdanningsprogrammene hen oppgir som alternativer når hen søker Vg1 to års videre opplæring som bygger på utdanningsprogrammet fra Vg1*

* Ungdommen har ikke rett til å få det programområdet som prioriterer høyest. Det avhenger av tilbudet i fylket og karakterene.

Ungdomsretten fører til at alle elever som er i denne aldersgruppen har rett til å gå på videregående skole.

2.0 Om frafall

2.1 Definisjoner på frafall

SSB bruker denne definisjonen på frafall:

«Andel elever/lærlinger som fullførte med studie- eller yrkeskompetanse i løpet av 5/6 år»

Ifølge SSB er det dermed 79,6 % av elevene i Norge som fullfører med studie- eller yrkeskompetanse. De som ikke fullfører utgjør 20,4 % og har falt fra videregående opplæring.

SSB beskriver statistikker slik:

Statistikken for gjennomføring i videregående opplæring gjelder elever som begynte i videregående opplæring for første gang en gitt høst og deres status for fullføring en viss tid etter skolestart. Elever som begynte på ett av de studieforberedende utdanningsprogrammer, (normert tid på tre år), følges over fem år. Elever som begynte på ett av de yrkesfaglige utdanningsprogrammer (normert tid på hovedsakelig fire år, med to år i skole og to år i lære) følges over seks år etter skolestart.

<https://www.ssb.no/utdanning/videregaende-utdanning/statistikk/gjennomforing-i-videregaende-opplaering>

I Norge teller vi altså det antallet elever som begynner på videregående opplæring, og teller hvor mange som har fullført opplæringen på en gitt telledato.

Andre land kan ha andre definisjoner og andre aldersspenn, og det er derfor ikke enkelt å sammenligne offisielle tall. For eksempel teller Norge i praksis elevene når de er 21(22) år, mens Danmark teller når de er 40/41 år og Island ved 24 år.

Det er også forskjell på hvor mange av et alderskull som begynner på videregående opplæring i de forskjellige land. Særlig siden ungdom i Norge har rett til videregående opplæring.

Det er dermed flere underliggende valg som er gjort i forbindelse med den norske definisjonen. Blant annet telles ikke elever som faller fra før de begynner på videregående skole.

Utdanningsforskning beskriver det på denne måten:

Den variasjonen vi ser her, betyr at offisielle tall for frafall, gjennomføring og kompetanseoppnåelse i Danmark, Island og Norge må sammenlignes med stor forsiktighet. Vi kunne brukt flere eksempler fra andre land representert i Lamb m.fl. (Eds. 2010), og resultatet ville vært det samme. Avgrensningene og definisjonene av frafall, gjennomføring og kompetanseoppnåelse er så forskjellige at om vi skal sammenligne offisielle tall, må vi kjenne det enkelte lands definisjon. Et eksempel hvor

slik årvåkenhet er nødvendig, er oversikten over bestått-andeler fra videregående i OECD-land presentert i Education at a Glance (OECD 2010, Chart A2.1, side 42). Her er det for eksempel beregnet at 91 prosent av 2008-kullet i Norge vil bestå videregående i et livslangt perspektiv. Når man sammenligner dette med de 70 prosent som består videregående etter fem år, kan dette være forvirrende. Men når man er klar over at 70 prosent er de som består i første omgang, det vil si direkte etter grunnskolen, og at 90 prosent er andelen som består gjennom livsløpet, er ikke de to tallene nødvendigvis motstridende.

<https://utdanningsforskning.no/artikler/2011/frafall-i-videregaende-opplaring--i-norge-og-andre-land/>

Dette betyr at begrepet frafall i seg selv er svakt definert. Likevel er deler av frafallet et problem for de som faller fra, uavhengig av antallet det gjelder.

I en utredning av de økonomiske konsekvensene av frafall fra 2009 bruker forskerne begrepet «forsinkelser i videregående opplæring». Det kan være lurt at dette begrepet også brukes i denne sammenhengen.

<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/grunnskole/frafall/kostnader-av-frafall.pdf>

Denne utredningen viser også at frafallet ofte kommer sent i opplæringsløpet:

De som ikke fullfører er i gjennomsnitt 2,9 år i videregående opplæring. Det er kun et halvt år mindre enn gjennomsnittlig fullføringstid. Det illustrerer at frafallsproblemet i stor grad oppstår mot slutten av opplæringen. Det er knyttet til situasjonen for lærlinger og at elever ikke består.

Utredningen viser også at de som faller fra ofte har skiftet studieretning. I snitt har de vært på 1,4 studieretninger.

NIFU STEP rapporten «Bortvalg og kompetanse» lanserer ordet «bortvalg» som et alternativ til de vanlige begrepene «fracfall» og «drop-out». De begrunner dette slik:

Når vi har lansert begrepet bortvalg, er det for å vise at det er et element av valg i å takke nei til den treårige retten til videregående opplæring som samfunnet har gitt den enkelte.

<https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/handle/11250/281968>

2.2 Hvem faller fra?

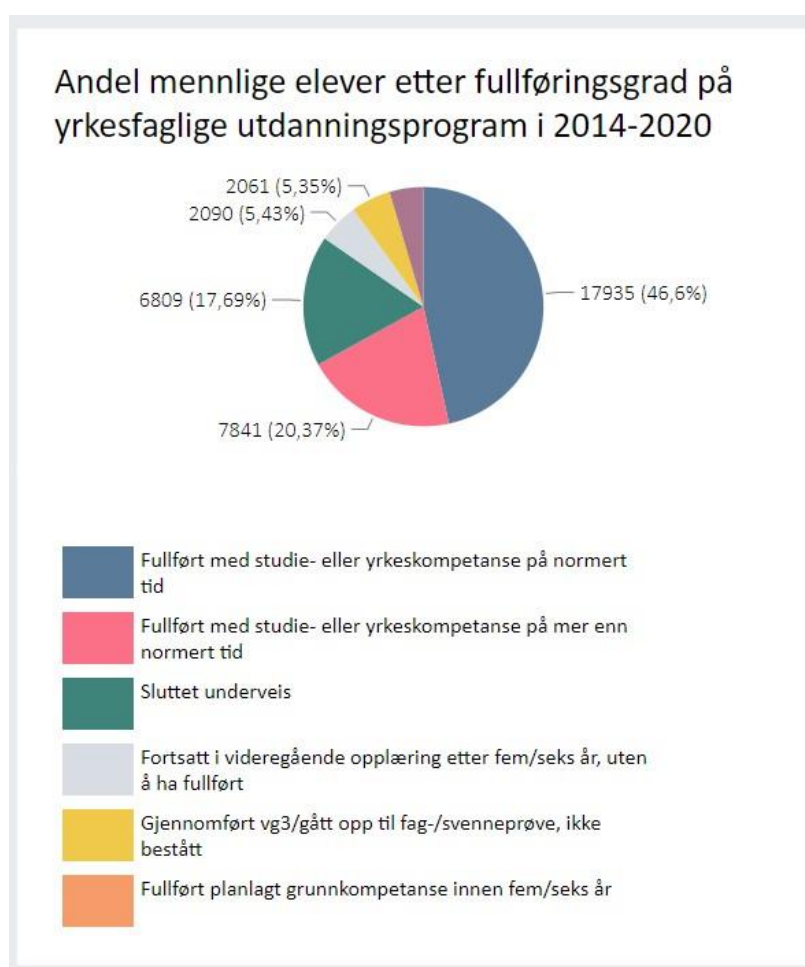
73 prosent av nærmere 64 000 elever som startet videregående i 2010 fullførte i løpet av fem år (2015). Dette gjennomsnittstallet skjuler derimot store forskjeller mellom kjønnene, minoritets- og majoritetsgrupper og mellom de ulike utdanningsprogrammene: 78 prosent av kvinnene fullførte og besto, mens det tilsvarende tallet for menn var 67 prosent. Fullføringen for elever med innvandrerbakgrunn lå på 60 prosent.

Frafallet er klart størst innenfor yrkesfaglige utdanningsprogrammer. Nesten tre av ti elever som starter på videregående kurs innenfor yrkesfag slutter underveis i utdanningsløpet.

Det er også store forskjeller i frafall mellom ulike program i yrkesfagene. Jenter fullfører i større grad enn gutter, og majoritetsungdom klarer seg bedre enn minoritetsungdom.

Blant elever som får innfridd sitt førstevalg av utdanningsprogram, er andelen som slutter klart lavere enn blant elever som ikke får det.

I de tre nordligste fylkene, særlig Finnmark, er frafallet enda større enn i resten av landet. Og ikke minst: Det er en sterk sammenheng mellom karakterer fra grunnskolen og gjennomføring og oppnådd kompetansebevis/fagbrev i videregående.

<https://www.utdanningsforbundet.no/var-politikk/utdanningsforbundet-mener/artikler/frafall/>

Flere tall og informasjon om frafall og gjennomføring i videregående opplæring i Trøndelag finnes her:

<https://trondelagital.no/statistikk/gjennomforing-i-videregaende-skoler>

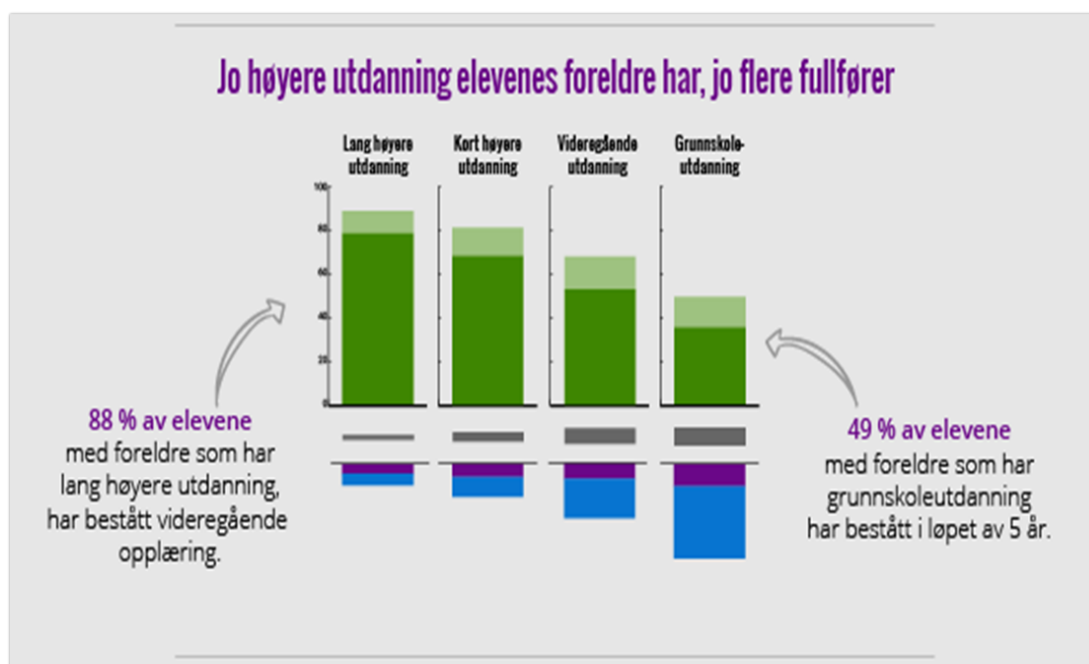
2.3 Hvorfor faller noen fra?

For å kunne gjøre noe med gjennomføringen i videregående opplæring må man se hvorfor noen faller fra undervisningen. Forskningen kan vise hvilke forhold som påvirker variasjonen i frafall og kompetanseoppnåelse hos elevene.

I hovedsak peker internasjonal forskning på fire overordnede forhold:

1. **Ulik sosial bakgrunn.** Undersøkelser fra ulike land kan bruke ulike mål på sosial bakgrunn, men i hovedsak er det slik at sannsynligheten for å bestå videregående skole øker jo høyere utdanning foreldrene har, når foreldrene er i jobb, når foreldrene synes at utdanning er viktig og støtter opp om de unges skolearbeid, når foreldrene bor sammen og når foreldrene utøver en autoritativ foreldrestil.

Det kan se ut til at utdanningsnivået er den viktigste faktoren av det som er listet opp, men synet på utdanning er også en viktig driver.

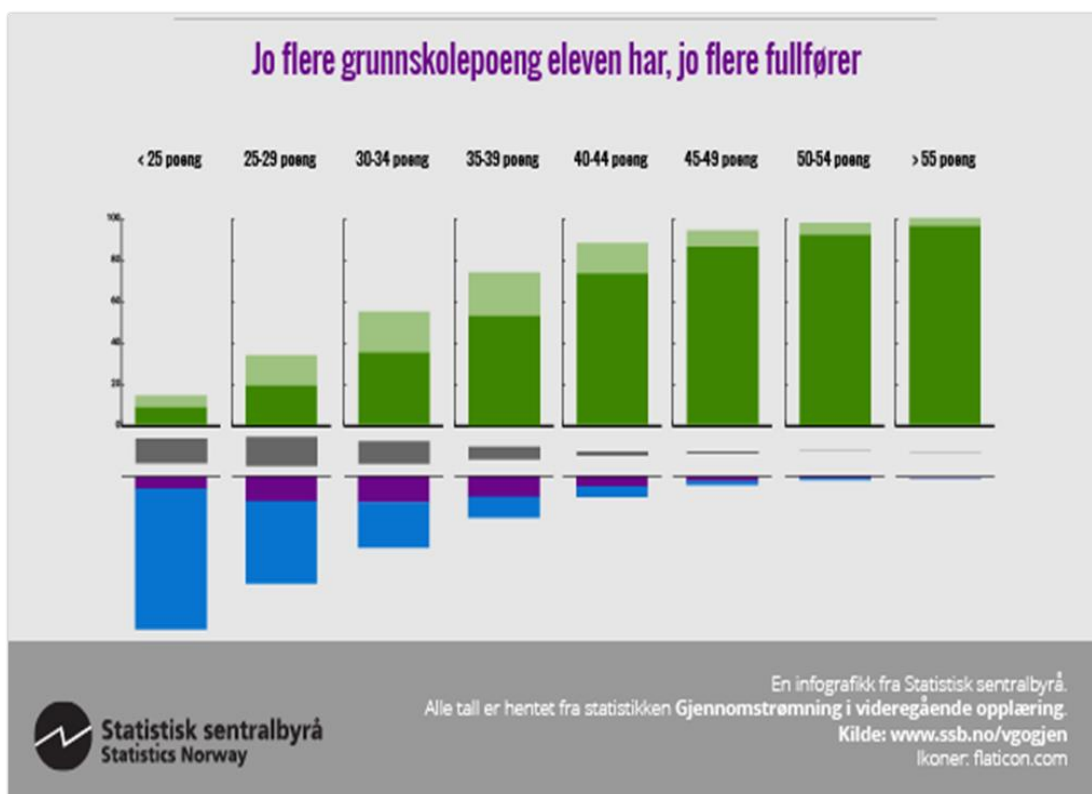

I Ørland kommune er utdanningsnivået lavere enn i Trøndelag og landet.

Høyeste utdanning	Ørland	Trøndelag	Landet
Grunnskolenivå	29,0	23,4	24,8
Videregående skolenivå	44,2	39,2	36,9
Fagskolenivå	3,7	2,7	3,0
Universitets- og høgskolenivå, kort	18,9	24,2	24,7
Universitets- og høgskolenivå, lang	4,3	10,5	10,6

Dette betyr ikke nødvendigvis at foreldre i kommunen ikke synes utdanning er viktig, men sannsynligheten for det er høyere.

2. **Tidligere skoleprestasjoner.** Jo bedre de unge har gjort det tidligere i skoleløpet, dvs. i den obligatoriske skolen, jo bedre gjør de det i videregående. Også dette er et funn som går igjen fra land til land, og analysene peker også ut tidligere prestasjoner og de kunnskapene og ferdighetene de unge har tilegnet seg før de begynner i videregående, som det forholdet som har størst betydning for hvordan det går i videregående.

En av indikatorene på kunnskap fra grunnskolen er grunnskolepoeng. Dette er en samlet poengsum beregnet ut fra standpunkt- og eksamenskarakterer. Denne summen brukes også som grunnlag for inntak til videregående skole.

Tabellen under viser gjennomsnittlige grunnskolepoeng og gjennomføringsprosent for de to tidligere kommunene samlet de siste fem årene.

Studieprogram	Trøndelag		Ørland	
	Grunnskolepoeng	Gjennomføring	Grunnskolepoeng	Gjennomføring
Alle program	38,5	76,9 %	37,4	69,8 %
Studieforberedende	43,7	86,5 %	41,6	80,0 %
Yrkesfaglig	33,7	67,8 %	34,4	62,4 %

Som tabellen over viser er det stort sett større gjennomføring jo høyere grunnskolepoengene er.

Tabellen til høyre viser at elever på yrkesfaglig utdanning fra gamle Ørland kommune har mye lavere gjennomføring enn elever fra Indre Fosen og Åfjord, selv om grunnskolepoengene er omtrent like.

Yrkesfaglige utdanningsprogrammer	
73,76 %, 33,30	Åfjord
76,87 %, 33,40	Leksvik
62,28 %, 33,60	Ørland
62,44 %, 35,10	Bjugn
70,00 %, 36,40	Roan
65,71 %, 36,80	Osen
72,30 %, 36,80	Rissa

Dette viser at det ikke er en direkte sammenheng i alle tilfeller.

Da det er grunnskolepoengene som danner grunnlaget for opptak til videregående skole er det disse resultatene som påvirker om eleven kommer inn på det utdanningsprogrammet eleven ønsker. Det er en sammenheng mellom frafall og om eleven kommer inn på førsteønsket slik det beskrives i denne analysen fra SSB i 2020:

-79 prosent av dem som starter på studieforbereende utdanningsprogram og får førsteønsket sitt, fullfører på normert tid. Denne andelen synker imidlertid med nær 11 prosentpoeng for dem som får sitt andre ønske, og ytterligere 8 prosentpoeng for elevene som starter på tredje ønske eller lavere.

<https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/de-som-far-forsteonske-har-storre-sjansen-for-a-fullfore-videregaende>

- Faglig og sosialt engasjement og identifikasjon med skolen.** Varierende mellom land og undersøkelser brukes ulike mål på faglig og sosialt engasjement og identifikasjon med skolen. Undersøkelser fra flere land viser at sannsynligheten for å bestå videregående reduseres med økende fravær, atferdsproblemer og når de unge gruer seg til å gå på skolen.

Sannsynligheten for å bestå øker når de unge trives, når de yter innsats i skolearbeidet og når de har høye utdanningsambisjoner. Alt dette er ulike mål på faglig og sosialt engasjement og identifikasjon med skolen. Forskning i mange land viser at unge som identifiserer og engasjerer seg i skolen, har større sannsynlighet for å fullføre og bestå videregående enn de som ikke oppnår dette engasjementet og denne identifikasjonen.

Det er skolens ansvar å legge til rette for at elever føler tilhørighet til skolen. Elever som bygger gode relasjoner til voksne og medelever vil ha sterkere bånd til det sosiale fellesskapet og det vil koste mer for eleven å bryte dette relasjonen. På samme måte vil det koste eleven lite å bryte med den skole eller miljøet hvis det er negative eller manglete relasjoner med lærere og/eller elever.

Som et eksempel på hvordan det sosiale har betydning for elevenes gjennomføring kan vi se på en studie fra OsloMet i 2021. Her konkluderer forskeren med dette:

– På tross av flere tidligere antakelser, så evner elever med svake faglige forutsetninger å støtte hverandre og dermed medvirke til å gjennomføre videregående opplæring.

og dette:

– Lærernes tydelige og positive forventninger, men også tiltro, oppmuntring og støtte hadde en motiverende effekt. Elevene skildret nære og trygge relasjoner til lærerne som var kjennetegnet av mye hjelp og støtte, men også relasjoner preget av krav og forventninger.

<https://utdanningsforskning.no/artikler/2021/frafallsstudie-med-overraskende-funn/>

4. **Den konteksten utdanningen foregår innenfor.** Den internasjonale forskningen viser også at den konteksten eller sammenhengen videregående opplæring foregår innenfor, har betydning. Kontekstene kan være mange, blant annet fylke, lokalsamfunn, skole, utdanningsprogram og klasse. Det varierer hvilke kontekstvariabler som er brukt i ulike land og i ulike undersøkelser. I Norge er det blant annet identifisert selvstendige effekter av kontekstvariablene fylke og utdanningsprogram.

Det er interessant at forskningen i en rekke land i all hovedsak peker ut de samme forklaringsvariablene og at forskere verden over, med utgangspunkt i nasjonale analyser, stort sett forklarer frafall på samme måte.

Til tross for internasjonal variasjon i omfanget, peker sentrale studier fra landene på like kjennetegn ved de som fullfører og de som slutter i videregående. De fleste studiene peker på sosial bakgrunn (bl.a. familiestruktur og foreldres utdanning), demografiske forhold (bl.a. kjønn og etnisitet), individuelle kjennetegn (bl.a. funksjonshemming, helse og selvfølelse) og erfaring med skolen (bl.a. faglig nivå og holdninger til skole og utdanning) som sentrale forhold. De peker også på betydningen av den konteksten utdanningen foregår innenfor.

2.4 Lokale observasjoner

Det er også arbeidet med problematikken rundt frafall på Fosen.

Elevtjenesten ved de videregående skolene har påpekt disse faktorene som påvirker elevenes skolehverdag og risiko for frafall:

- Ensomhet
- Psykiske vansker
- Svake norskkunnskaper
- Mangel på grunnleggende ferdigheter
- Lav motivasjon og manglende engasjement for læring
- Ofte et slutt punkt på en lang prosess som begynner mye tidligere

Elevtjenestene på Fosen har kommentert det slik: (Innspill og forslag fra elevtjenestene på Rissa, Åfjord og Fosen)

- *Vi må bli bedre på å fange opp rus/psykiske vansker hos foreldre tidlig.*
- *Man ser de sårbare barna – men hva gjør man? Øke kompetanse i skole og barnehage?*
- *Fokus på mestring i barnehage og grunnskole - behov for mer praktiske fag.*
- *Tverrfaglig samarbeid viktig.*
- *Viktig med gode overganger.*
- *Større grad av praksisutprøving i grunnskolen – unngå feilvalg.*
- *Har mer å gå på for å fange opp psykiske vansker hos barn og unge.*
- *Jobbe mer med sosial kompetanse hos barn og unge.*
- *Mange av de som faller ut, strever med matematikk.*
- *PPT får ofte høre at elevene begynte å streve på 4.-5.trinn.*
- *Enda tidligere inn ift til tiltak for barn som strever.*
- *Spesialundervisning i grunnskole må ha mer fokus på å utvikle grunnleggende ferdigheter.*
- *Foreldrene er en viktig faktor i forebygging for både psykiske og faglige vansker. Ønske om økt foreldreengasjement. Samtidig er det tydelig at det er foreldre som strever i livene sine selv, som har vanskelig for å forebygge utfordringer hos barna sine. Vanskelig å nå de foreldrene man helst skulle hatt tett kontakt med.*
- *Foreldreveiledning i barnehagen – systemfokus*
- *Foreldre vet ikke hvor de skal henvende seg når både de selv og elevene sliter - systemfokus*
- *Gode overgangsrutiner med informasjonsflyt (barnehage-skole-ungdomsskole-videregående skole)*
- *Foreldreskole?*
- *Mer fokus på å jobbe forebyggende mot frafall i grunnskolen.*

I en høringsuttalelse fra Utdanningsforbundet ved Fosen videregående skole påpekes følgende:

Trøndelag fylkeskommune har lansert Skolebruksplan 2 – en utviklingsplan for videregående skoler i vårt fylke. Her foreslår de en regioninndeling av fylket hvor Fosen VGS er en av tre skoler (med Åfjord og Johan Bojer) i vår region, helhetlig kalt for «Fosenregionen». Det står videre at det skal legges vekt på regionale samarbeidsstrukturer, noe som i praksis vil kunne bety mer samarbeid mellom de videregående skolene på Fosen. Det kan være samarbeid om fag og linjer, redusert linjetilbud på enkelte skoler, og at ungdom vil kunne måtte reise lengre for å gå den linja de ønsker.

Til tross for at elevtallet ved Fosen VGS har gått ned de senere år, er det en utfordring med elevinntaket at flere elever ikke kommer inn på førsteønsket. Årsaken ved Fosen VGS er den økonomiske ressursfordelingsmodellen i fylket, hvor en omfordeling av elever er nødvendig for å holde liv i det forholdsvis brede linjetilbudet vi har. Når elevene kommer inn på andreønsket, reduseres sannsynligheten for å fullføre videregående skole med henholdsvis 11% (studieforberedende) og 12% (yrkesfag), ifølge SSB.

I motsetning til landsgjennomsnittet, har Fosen VGS en høyere andel elever som velger yrkesfag enn studieforberedende linje. I den omdiskuterte fullføringsreformen peker regjeringen på at videregående skole i liten grad er tilpasset de med svake faglige forutsetninger. Samtidig har Ørland kommune høyre andel lavinntektsfamilier og lese- og regneferdighetene er under landsgjennomsnittet. Det er spesielt enkelte yrkesfaglige retninger hvor disse elevene med de dårligste forutsetningene havner (lavest grunnskolepoeng, eller karaktersnitt), og videre har større sannsynlighet for frafall. Dette er ikke unikt i vår kommune.

Rådgiverne ved Fosen VGS og ungdomsskolene i Ørland kommune har utarbeidet samarbeidsdokument («Veien videre - veien blir til mens man går»). Her har man gjennom tettere samarbeid mellom skolene klart å veilede elevene i større grad inn på «riktig» studieprogram, og reduserer fare for omvalg og/eller frafall.

I denne uttalelsen påpeker Utdanningsforbundet at selve strukturen på skoletilbudet kan være en driver for frafall, og at tallene vil slå ekstra hardt ut fordi elevene fra Ørland i større grad velger yrkesfag. Dette er i tråd med det forskningen det vises til tidligere i utredningen påviser.

Hvordan skoletilbudet utformes er det Trøndelag fylkeskommune som bestemmer, men kommunen kan gjennom høringer og politisk arbeid påvirke de beslutningene som tas. Dette vil kunne føre til kortere reisevei til skolen, og større mulighet til å komme inn på sitt førsteønske.

Elevenes sosioøkonomiske bakgrunn er som den er, men grunnskolene kan gjøre noe med de ferdighetene elevene har med seg inn i videregående opplæring.

2.5 Ungdom forteller

I arbeidet med dette dokumentet har vi snakket med elever i kommunen om dette temaet. Vi har snakket med elever som har sluttet eller som står i fare for å falle fra.

Siden dette ikke er den vitenskapelig undersøkelse kan vi ikke gjengi dette som intervjuer, men elementene fra de samtalene vi har hatt illustreres de samme funnene som forskningen vi har sett på tidligere i utredningen.

Ungdommer forteller om at de ikke har kommet inn på det studieprogrammet de ønsker seg, og går på et program de ikke har noen ambisjoner om å ta fagbrev i eller et yrke de har tanker om å jobbe i.

Ungdommer forteller at de ikke skjønner det læreren underviser om fordi de ikke skjønner det grunnleggende i fagene.

Ungdommer forteller om dårlige skoleopplevelser i hele skoleløpet. Enkelte forteller at de har blitt mobbet av andre, men også av voksne i både grunnskole og videregående.

Ungdommene forteller at de heller vil jobbe og tjene penger enn å gå ferdig skolen.

Det er lite av det ungdommene forteller som avviker fra det vi forventet, men det er to områder som skiller seg ut.

Det ene området er at enkelte bevist velger å slutte skolen for å begynne å arbeide. Dette er ikke nødvendigvis et problem for den enkelte eller samfunnet og noen erfaringer viser at flere som slutter på videregående tar opp igjen utdanningen etter noen år. Den norske definisjonen av frafall fanger ikke opp dette, men andre definisjoner gjør det.

Det andre området som er mer alarmerende er at mange unge sliter med psykisk helse. For mange har dette utviklet seg til å bli så alvorlig at de ikke klarer å komme seg på skole eller andre aktiviteter sammen med andre.

2.6 Konsekvenser av frafall

Flere undersøkelser viser at de som ikke fullfører, har høyere risiko for arbeidsledighet, uførepensjonering og lavere inntekt. Et enkelt regnestykke viser at nettogevinsten ved å få elever til å fullføre videregående opplæring er 900 000 per elev. (tall fra KS 2015).

Statens Arbeidsmiljøinstitutt gjennomførte et prosjekt over flere år som viser at frafall i skolen ofte skyldes seleksjon. Altså at de som har problemer i arbeidslivet har av samme grunner større sannsynlighet for å droppe ut av skolen.

...sammenhengen mellom frafall fra skolen og lav arbeidsdeltakelse kan også skyldes seleksjon. Personer som dropper ut, er ofte forskjellig fra dem som fullfører. De som har problemer på arbeidsmarkedet, har av samme grunner større sannsynlighet for å droppe ut. Begge mekanismer (årsak og seleksjon) kan bidra til sammenhengen mellom frafall og arbeidsdeltakelse, men den relative betydningen av de to mekanismene er usikker.

I praksis kan dette bety at det ikke er alt frafall eller manglete gjennomføring i seg selv som er problemet, men de bakenforliggende årsakene. Vi kan kanskje si at frafall fra videregående skole i flere tilfeller er et symptom heller enn sykdommen?

Denne innsikten er viktig når man senere skal se på tiltak mot frafall og for høyere gjennomføring.

Sammenhengen mellom helse og frafall er også dokumentert, blant annet fra NTNU.

I alt 17% av studiedeltakerne hadde ikke fullført videregående ved fylte 24 år. Ungdommer som rapporterte om helseproblemer i ungdomstida hadde høyere risiko for skolefravall for alle studerte helseproblemer (kronisk sykdom, flere rapporterte kroppslige symptomer, psykisk uhelse, søvnevansker, konsentrasjonsproblemer, dårlig rapportert helse, overvekt og fedme).

Resultatene indikerer at ungdomshelse kan spille en viktig rolle i overgangen fra ungdomstid til voksenliv, og særlig om samspillet mellom egen helse og opplevde krav og muligheter i utdanningsprosessen. Kanskje er det på tide å rette blikket mot tiltak både i skolehelsetjenesten og på skolens pedagogiske metoder. Uansett er den sviktende integreringen i skolesystemet for ungdommer med svak helse en klar utfordring for både skole og samfunnsliv.

<https://blog.medisin.ntnu.no/hva-skjer-nar-ungdommer-dropper-ut-av-skolen/>

<https://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/1471-2458-13-941>

3.0 Veien videre

Som denne utredningen viser er det flere ungdommer i kommunen som faller fra eller velger bort videregående skole.

Det kan være greit å skille mellom de som velger bort skolen på grunn av andre planer og de som faller fra på grunn av at de ikke klarer kravene eller at de slutter på grunn av fysisk eller psykisk helse.

Det er derfor noen områder kommunen bør konkretisere inn i en handlingsplan for videre arbeid:

- Elevenes grunnkompetanse må bli så god som mulig for å klare de faglige kravene videregående opplæring krever. Dette vil også gi bedre grunnlag for å komme inn på ønsket studieretning. Grunnkompetansen bygges i hele opplæringsløpet, så det må vurderes tiltak for hele opplæringsløpet. Det må sees på overgangene mellom skoleslagene.
- Elever med foreldre som har dårlige erfaringer fra egen skolegang må kompenseres spesielt for å øke elevenes motivasjon og deltakelse i skolen. Her må både foreldres kompetanse og bevissthet sees på, men også hvordan voksne i hele opplæringsløpet skal bygge opp motivasjon og mestring for utsatte barn og unge.
- Elevenes læringsmiljø må sikre at de har gode relasjoner med voksne og elever på en måte som skaper tilhørighet og deltakelse. Dette gjelder både i barnehage, grunnskole og i videregående opplæring.
- Kommunen må se på hvordan samspillet mellom oppvekst og helse kan bidra til at elever ikke utvikler fysisk eller psykisk uhelse. Her må man se på forebygging og behandling.

Fullført videregående
 utdanning i
 løpet av 5 år.
 Snitt av de 5 siste kullene.
 2008/2013 til 2013/2018

